

zen lapok minden lőten
egyszer, u. m. kedden, csütör-
kök, pént. és vasárnap jelennek
meg. Előfizetési ár félre-
ada-pesten házhoz-hordással
5 ft., borítékban 6 ft., postán bo-
ritékban 6 ft. ez p. A hirdeté-
nyek minden apróbetűs hasáb-
oraért 5 (öt) cz. kr. fizetetik.

Péntek

478.

October 23. 1846.

Előfizethetnél helyben a
kiadóhivatalban, hatvani ut-
ozal Horváth-házban 4831k
szám alatt földszint, és minden
királyi postahivatalnál. — Az
a u s z t r i a i birodalomba s
külföldre menendő példányokat
csak a bécsi császári posta-
hivatalnál rendelgethetnek meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Orvosi jelentés
nádor ő fensége egészségi állapotáról. Névváltoztatások. Kinevezés.
Törédékeszmék a vámügyi eligazodás tárgyában VIII. Folyóirat
a kir. József-partonoda megnyitása iránt. Megyék. Rendkív. köz-
gyűlés Pestben. Inség-ügyi választmány számoló jelentése Arvából
— Burgonya-nyavalya. — Ujvidéki levél. — A váci síkfenémák in-
tézetére befolyt kegyes adakozmányok. Külföld. Franciaország.
Spanyolország. Schweiz. Hivatalos és magánhirdetések. Lotteriákban
huzott számok. Nemzeti színházi játékrénd Gabonár Statuspátrók
és részvények árkelete. Dunavízjárás.
IRODALOM és TUDOMÁNY. Szorszámtan (Logarithmusok-
ról való tudomány) egyszerűsített előkészület a fellengős mértanra.
Ita Kerekes Ferencz. Debreczenben 1845.

MAGYARORSZÁG és ERDELY

16dik ORVOSI JELENTÉS Nádor ő c. s. k. főher-
cegsége egészségi állapotáról. Ő c. kir. fön-
sége az egész tegnapi napnak folytán kéjelmesen érzé-
magát.

A nyugalmisan töltött éj után az egészségbeli javulás
mindinkább előre halad. — Budán mindszentő 22dikén
1846. Reggeli 9 órakor. Stáhlly m. k. Dr. Würtler m. k.

Ő c. kir. Fensége Pribusz Ede fehérmegyei napidíjak vezető-
nének Halmay-ra, Schattensam János fehérvári polgárnak
pedig Tóthné nyíre változtatásait kegyelm. megengedte.

Me r e n y i Lipót francia és olasz nyelvtan szerzője a magy.
kir. pesti egyetemmel az olasz nyelv és irodalom helyettes tanárul,
a pesti középonti napóvóteleben pedig nyilvános és rendes francia
nyelvtanítóul lőn kinevezve.

D (Törédékeszmék a vámügyi eligazodás
tárgyában. VIII.) Mióta Vildik e tárgybeli cikkünk oct.
6kán megjelent, egy esemény adta magát elő Mosonymegye-
ében a Lajtha mellett, mely tanúsítja, mily anomál
állapotokra vezet a vámszorompók fenállása, mily kevésbé
barátkoztak meg hazánkfiakkal azzal, mi azoknak természetes
következése, s mennyire ellenkezik minden efféle kereske-
desi megszorítás öröklött hajlamunkkal s azon fogalmakkal,
mellyeket érdekeink ösztönösképpen meggyökerezettek ben-
nünk. A bécs-brucki vasút nem rég elkezdült, s mint e la-
pokból is tudatik, ünnepélyesen megnyitott. Az ünnepélyt
kísérő lakománál, poharak ürültek az ausztriai jó szom-
szédóság fenmaradására, gyarapodására, s mint illik, mind-
két részről a legelőkelőbb viszhangra találtak. Azonban e
hangulatot rövid idő múlva, mint beszélük, bonyodalomak kö-
veték, mellyek noha magokban csak egy kalendáriumba
való historiát hoztak létre, de tetteg a vasúti forgalom
élénkségére még jelenleg is akadályozólag hatnak. Ugyanis
a brucki vasút Magyarországra, de csak egypár száz lépés-
nyire nyulik be, és így pályaudvara nem ausztriai, hanem
magyar földön, a határon belől egy pár száz lépéssel épült
fel, így tehát nem azon helyen áll, hol a közönséges or-
szágokra, s a város Magyarország felé szolgáló végire épít-
ett magyar harminczad, s tul rajta, már ausztriai földön az
ausztriai vámhivatalok léteznek, hova a vasutat és annak
végiben létező pályaudvart tenni nem is lehetett, ha csak a
városnak egy része, és az azt képező építmények és telkek
az illető társaság által ki nem sajátítottak, és földdel egyen-
lővé nem tétetnek. Első kérdés illy helyzetben a dolognak az

volt: mikép kelljen az Ausztriából Magyarországra jövő tár-
gyaktól beszédni az ausztriai kiviteli vámot és magyar beviteli
harminczadot, mikép ismét az Ausztriába menő magyar tár-
gyaktól a magyar kiviteli harminczadot és ausztriai beviteli
vámot? Világos vala, hogy ha ezen két rendbeli operatio
nem a pályaudvarban történik, és az utasok és kereskedők
vagy arra kényszerítettek, hogy a város végén létező két-
féle vámkönl tegyék meg az illető fizetéseket és ott vessék
alá holmijokat, vagy terhőket a megszabott motozásoknak és
méréseknek, és onnét ismét a pályaudvarba vándoroljanak,
vagy pedig az rendeltetik, hogy az Ausztriába menő gőz-
kocsik, ausztriai földön az első állomásnál megállítván,
mird ezen vámtétési és motozási operatio itt vitessék vég-
be, ekkor nemcsak tetemes esalásokra és dugárúságra
nyitatik út, hanem pénz, idő és erő hasztalanul pazaroltat-
nak el, s azon czél melly miatt a vasut létezik, hogy t. i. a
gyors, biztos és olcsó közlekedés előmozdítója legyen, nem-
csak el nem éretik, sőt annak egyenes ellentete hozatik gyá-
korlatilag létre: — mind ezeknél fogva az illető vámtétés
felsőegőkötől azon rendeltést vették, hogy megszabott hiva-
taloskodásait, mindugyik a maga körében maradván, a pá-
lyaudvarban végezzék, a magyar harminczados tisztség azon
tárgyakra nézve, mellyek a vasutat használva ki- vagy be-
viteli harminczad, az ausztriai vámtétés pedig azokra né-
zve, mellyek ausztriai ki- vagy beviteli vámtétés alá esnek, s
erről Mosonymegye a helytartó-tanács utján tudósított.
Hasonló, a dolog természetéből folyó gyakorlat létezik több
más helyeken is, hol localis, helytekevési viszonyoknál fog-
va, a harminczad ausztriai, vagy pedig az ausztriai vámtétés
magyar földön van felállítva. Számok erre külföldön a péld-
ák, valahol a körülmények illy eljárást szükségesnek bizo-
nyítanak, és innen van, hogy például németvámszövetségi
vámtétés Hamburgban és Hannoverában sat. hivataloskodik
a forgalom könnyebbítése czéljából. Történi ez mindenütt
az illető kormányok egyetértésével, mely a jelen esetben
sem hiányzott, mert a helytartó-tanácsal lőn az egész el-
végzve, mi rendén volt, miután az ausztriai hatóságok irá-
nyában, nem Mosonymegye, hanem az ország főkörmány-
széke képviseli az országot.

Megnyilván a rendes vasuti közlekedés, a két rendbeli
vámtétés, kapott rendeleteknek engedelmességekendők bi-
vataloskodásukhoz fogtak, s azt folytatták volna is, midőn
egyszerre a megyei végzés következtében meg lettek akadályoz-
va. A mosonyiak ugyanis — nem tudni, azért-e, mert az
említett helytartósági intézkedés véletlenül később érkezett
hozzájok, mint az említett vámtétési hivataloskodások elke-
zdődtek, vagy azért-e, hogy az illető vasuti társaság a me-
gyét, a magyar földön kétségtelenül őt illető rendőri fel-
ügyelet gyakorlatára megkérni elmulasztotta, s e helyett a
pályaudvarban azon rendőri szabályokat szegszette ki,
mellyek Ausztriában az ottan vasuton utazók számára léte-
znek, vagy végre azért talán, mert azt hitték, hogy nekik
is szabad egyszer rosz példát követni, ha másoknak illyet
adni szabad, annyira kiestek rendes kerékvágásukból, s
annyira felháborodtak, miszerint nem tudni micsoda szörnyü
veszélylőt tartva, önmagokon segíni akarva, és igen sok
aggodalomra okot látva, a helyett, hogy magokat a rendőri
felügyelet gyakorlatába, mint kétségtelenül a megyét illető
jogba behelyeztették, magoknak a dologról s fenálló gyá-
korlatról bővebb értesítést szereztek, s ha aggodalmaik

voltak, azok megszüntetését törvénszabta uton szorgalmaz-
ták volna, s a nélkül, hogy meggondolnák, miszerint a brucki
törvényes magyar harminczad elhelyezéséről — mit tette-
leg akadályozni, még ez esetben sem volna joga a megyé-
nek — vagy pedig más mint az eddig fenállott ausztriai vámtétés-
szedéséről teljességgel nincsen szó, hanem mindössze is a
körül forog az egész, hogy a brucki vámosok a brucki pá-
lyaudvarban hivataloskodjanak a vasuti utazók s kereskedés
tetemes könnyebbésére — mind ezek helyett, mint mondók,
egy kicsi és neveltséges, de formaszertint vámháborút in-
ditottak, s azt határozták, hogy az illető szolgabíró, a vámtétés-
nének a pályaudvarbeli további hivataloskodást tiltsa
meg, és ha ez a tilalomnak nem engedne, onnét, adhibito
etiam moderato brachio, magyarul mérsékelt karhatal-
mat is alkalmazva, kergesse el. Gondolhatni, mily dia-
dalt ül most a mosonymegyei csekély számú ellenzők
azon dicső tény felett, hogy a győriek segedelmével
sikerült neki, a megye egyébkint higgadt és meggon-
dolt elvű rendeinek egy részét magával ragadni, és vele
ezen újhuzási kísérletet elkövetetni. Gondolhatni, mily
szívesen lettek volna készek a mosonymegyei fuvaros pa-
raszlok, kiknek keresete természet szerint tetemesen szor-
vód a vasut által, azt a moderatum brachiumot adhibeálni.
Azonban, mint hallik, nem lett semmi dolga a mosonyi vámtétés-
bíró armádának, mert a kormány több mérséklettel és
körütekintéssel bírván mint a megszokott vágásból egyszerre
kitért mosonyiak, nem küldött katonaságot, a vámtétés telte-
ges elmozdítását erőhatalommal gátolandót, melly esetben szépen
megjárhatta volna a mosonyiak mérsékelt karhatalma, és
esze nélkül futott volna dicsően széljé; nem szüntettette
meg a vasuti közlekedést — mi mellett csak az ártatlan utazó és
kereskedőközönség szenvedett volna — hanem vévén vámtétés-
teinek jelentését, megparancsolta, hogy ezen eljárás ellen tiltá-
kozzanak; de minden tényektől, mellyek rajtuk történhet
erőszakot huznának magok után, tartózkodjanak s a moso-
nyiak gyermekes provocatiójára, a józan észnek erájébe és
öntekintélyének súlyába bízva, nem armádákkal, hanem
csak a rendes közigazgatási intézkedésekkel felelt, és a
mint mondják, a dolog elintézésére kir. biztost küldött ki.
Ennek működése folytán, mint reményleni lehet, a mosonyi
vámháború mint egy most igaz, de egykoron majdnem hihe-
telben mese fog a késő maradék mulatságára, a mosonyi el-
lenzők örökös dicsőítésére s annak megbizonyítására, hogy
1846ban a sok beszéd mellett, tetteg mikint méltány-
lókát honunkban a vasuti közlekedések jótekönyűségét, s a
kormányt és töképezéseket illy vállalatokra mily észlely-
ket kiválasztott eszközökkel serkentették; — mint egy illyet
ket tanúsító mese fog, mondjuk, ezen rövid táborozás ka-
lendáriumba, vagy valamely anecdotai tárba följegyeztetni.
s ennyiből áll a dolog comicus oldala, noha van oly-
lyan is, melly komolyabb tanulságokkal bővelkedik. Ré-
szünkről a felebbiekön kívül, különösen azon tanulságot
vonjuk ki ez eseményből, hogy olly országban, hol egy ha-
társzéli megye, mellynek olly régóta szome előt van a vámtétés
s különösen Mosonymegye, melly minden tulságtól távol
szokott maradni, illy kevésbé tudott a vámtétés eszméjével
megbarátkozni, s az ezen institutio elleni antipathia illy je-
lenetekben tör ki, ott szörnyü hálátlan munka védámok,
vagy bármely más, a mostani közlekedést és kereskedést
forgalmat gátló s még inkább megszorító eszközök mellett

Irodalom és Tudomány.

SZORSZÁMTAN (Logarithmusokról való tudomány), egyszerűsített elő-
készület a fellengős mértanra. Ita Kerekes Ferencz, a hely-
hiteallásnak debreczeni főiskolájában alkalmazott mér- és természeti-
tan k. r. oktatója, m. t. társaság tagja. Debreczenben 1845. Ara
borítékba fűszve 1 forint 20 kr pengő pénz.

E munka felosztatik alsóbb és felsőbb szorszámtanra. — Az
alsóbb szorszámtanban egy a hatványokról szóló bevezetésen
kívül van 3 főszakasz. Az első tant a szorszámtanról ál-
talanosan, a második a közönséges vagy briggféle
szorszámtanról, a harmadik szakaszban gyáko-
ratos vannak a közönséges szorszámtanokkál
számvetésben. — A felsőbb szorszámtanban ismét van 3
főszakasz. Az első szol a természetes szorszámtanra
vezető törvényekről, a második a természetes
szorszámtanokról és azoknak kiszámításáról, a
harmadik végre a kétféle logarithmusok egymás-
rai átváltoztatásáról, s akármely szám akár-
melyik logarithmusának egyenes és független
kiszámításáról.

Nem akarom e munkát szakaszonként felvonnai, s részletesen
ismertetni: czelom csak általános jellemeit kiemelni. Illy általá-
nos jellemének tekintem:

1. Az is azt, hogy főczéljának megfelelt. Mi
lehet ugyan is egy hasznos szorszámtannak egyéb főczélja, mint az,
hogy kimerítő, világos és érthető legyen. E munka
egy ki van merítve, hogy ennek segítségével nemcsak a tisztá-
mértan minden problémáit, hanem egyszerűsített egy az alsó,
mint a felső természetannak minden ismeretes törvényeit pontos-
san kiszámíthatni, úgy hogy e munkát e tekintetben tudomány
egy különzet szorszámtana sem haladja meg, nemzeti nyelvün-
kön pedig meg sem közelíti egy is. Világosságot és érthetőséget
illetőleg, helyesen igéri előbeszédében szerző, hogy a ki az
egész- és törtszámokkál közönséges számvetéseken kívül az al-

gebra elemeivel is nem egészen ismeretlen: e munkának mind-
ket részét jól megértend.

2. Az főczélján kívül sok mértani alapfogal-
makat tisztára hozott, mellyek az eddigi mértani
könyvekben zavarosak valának. Így p. o.:

a) Minden szakértő tudja, hogy a hatványokról eddigi fogal-
lom, mily sok zavarnak szülőke. Innen van, hogy ha valamely
mennyiség zerus — törtszám — vagy negatív hatalomra emelünk
értelmességre nem tudunk vergődni a hatványozás fogalmából,
hanem kénytelenek vagyunk idegen megmutatásokkal hitetni el
magunkkal azoknak igazságát. Emlekeztem, hogy a bécsi poly-
technikumban a felső mértan egyik professora, Salomon, egy
lecezen, egyenletekkel szabályszerűleg mutatta meg, hogy
1000 1 s ez is a hatványok helytelen fogalmából történhetik.
Kerekes ur pedig a hatványoknak olly világos és egyszerű fogal-
mat ad, hogy abból magából, minden idegen megmutatások nél-
kül megérthetni a hatványozás mindenféle jeleneit.

b) Mennyire nem helyes fogalmunk volt az irrationalis vagy
szertelen számokról, világos az eddigi magyar mértani könyvek-
ből, mellyek közül egy különben igen jeles munkában, aranya-
tan — irrationalis — mennyiségeknek mondatának azon számok,
mellyekből tökéletes gyökeret nem fejthet ki, holott K. ur szer-
int — ki a szertelen számok fogalmát terjedelmes kimerítette
— az olly szám nevezeték irrationalisnak, mellyet az 1-gyel és
az 1-nek részeivel kifejezni lehetetlen, — azaz az 1-hez nincsen
semmi szerben.

c) Nincs semmi fontosabb az egész mértan körében, mint a
pozitiv s negatív mennyiségek jelentése, és megis azokról van
legzavarosabb fogalom minden mértani könyvekben; úgy hogy
batran állíthatni, mikép legtöbb tanuló az idegenit el a fönse-
ges tudomány tanulásától. De hogy is ne idegenednek el, midőn
a positiv s negatív mennyiséget adósághoz s jövedelemhez hallja
hasonlíttatni, innen a plusz többnek, a minusz kevesebbnek
lenni gondolja. Ha aztan plusz 10ből minus 5öt ki kell vonni:
elróknyodik azon, hogy plusz 15 fog maradni; és meg nem
foghatja, hogy ha minusz minussal szoroz, plusz lesz a szoro-
mány. De ez nem csuda; mert az eddigi mértani könyvekben, az

említettnek megmutatása nem a positiv s negatív mennyiségek
alapprofagalmából foly, hanem mesterséges algebraica demonstra-
tival szorítottatik ki az igazság; ezt pedig a kezdő tanuló vagy
nem érti meg, vagy ha megérti is, benne nem nagy élvezetet
talál, mivel nincs szoros összefüggésben az alapprofagalmmal. K.
ur a positiv s negatív — mellyeket ő igen helyesen czelirányos
s czellelles mennyiségeknek nevez — mennyiségek fogalmát,
itelem szerint, a föld kerékességén legtisztábban fejttette ki; az
ő alapprofagalmából, minden ide tartozó mértani nehézségek önkint
fejtelenek meg, meg pedig a lélek teljes örömeivelzetében.

d) A felsőmértan egyik főalapja az ugynevezett lex bino-
mia. A legnagyobb matematikusok igyekeztek behizonyítani,
hogy ez a törvény áll, akár positiv, akár negatív, akár egész,
akár törtszám legyen a hatalomjel: de a megmutatások, bár el-
mésék, de mind meszszerűen kerítették. Nemelylek — mint a
szerző mondja — a felsőbb analysist vettek segítségül a kétféle
törvény általánosságának megmutatására; holott a felsőbb anal-
ysisnek is, ha azt jó alapra akarjuk fektetni, egyik talpköve
keltagi törvény. Masok ha ezen hibába nem estek is, megmuta-
tásaikat többnyire igen hosszadalmas és szövevényes calculusokra
építették, mellyekre kivált gyengebb számvetőknek csak nézni is
borzalom. Ime K. ur minden cifra calculus nélkül csupa egyszerű
okoskodás által magoknak a számoknak, s különösen a számok
különböző hatványainak természetéből mutatja meg, hogy a két-
tagi törvény minden lehető esetben áll.

3. Az Egyszerű új ideát fedezett fel a mértan
körében.

Nemcsak közönséges emberek, hanem még a legnagyobb
matematikusok is a zerus vagyis a nullát egyiknek tartották a
közönségesen ugynevezett semmivel, és a mértanban mindenütt
csak úgy használtattak mint akármely számnak helyettese. Szerző
ur a zerus és semmi közt nagy különbséget tesz; mert, ugymond,
a zerus az unitasnak, a semmi pedig a valaminek nemletet je-
lenti, úgy azonban, hogy a zerus maga is szám, még pedig
páros szám. Egyszerűsített megemlíti, hogy a fellengős mértan
azon homályokból, mellyekbe azt a végtelen kicsinynek nemerté-
séből eredő számtalan difficultás burkolta, egyedül csak a zerus-

járásztani tudót, koptatni tollat és vesztegetni papírokat, mert illy országbelinek az fejébe férni soha sem fog. Az elméknék illy dispositiója arra mutat ugyan, hogy nálunk igen kevesen vannak a megyei hatóság köréről magokkal tisztában; igen kevesen tudják: quid valeant humeri, quid ferre recusent; 's még kevesebbeknek van arról, hogy mi az a vám és mi annak természetes következtése, helyes fogalmuk; de más részről a honfiak azon ösztönzerű ohajtását árulja el, hogy az illyen akadálytalan forgalmat két szomszéd és egy uralkodó alatti ország között gátló intézkedés, mint a millyen a vám és sorompó, szűnjék végkép és örökre meg!

'S ezen ohajtást nem mi találtuk fel — jóval régebb az nálunknál, mert hiszen már 1807ben kimondták azt az ország rdelei a kormány irányában, 's azon hiedelmet, miszerint a vámok ártalmunkra vannak, a jelen nemzedék hagyománykép kapta a megelőzőktől. Igaz, hogy azok hatása tulbecsültetett, hogy anyagi fejlettségünknek sok egyéb alkalmasint nagyobb jelentőségű okai vannak; de azt sem lehet tagadni, mikint a vámsorompók elleni antipathia teljesen motiválva van mindenki szemében, ki ellogultlan vizsgálja, hogy érdekeink mit kívánunk. Azonban a mai időnek feladatai nem merítetnek ki panaszszal, ellenszenvet nyilvánításával, mosonyi vámháboru nem fogja vámgüyeinket eligazítani, hanem csak nevelésesekké tesd bennünket; nem oldhatunk többé meg illy expediensek alkalmazása, 's még kevésbbé olly igazodási módok hajhászása által a jelen pillanat igényei, mellyekhez, ha magunkat szándékosan mystificálni nem akarjuk, nem lehet legkisebb reménységünk is. Ma már tenni kell magunknak, ha másokkal tétetni akarunk — ha állásunkat javítani akarjuk, nem szabad rajtunk múlni semminek — mert halad az idő, mindinkább túlszárnyaltatunk minden oldalról, béke uralkodik, eligazodási hajlamot látunk a kormánytól, anyagi előmenetel a jel-szava, a tökéletesedő közlekedések által mozgásba van téve minden, és olly időket élünk, mellyekben a különböző érdekeknek nem engedi meg többé a polgárosodás kifejtettebb szelleme, hogy egymással háboruszkodjanak vagy viszonyos elnyomásra törekedjenek, hanem őket békes transactiókra és csupán versenyre kényszeríti. Azonban az illy transactiók kölcsönös áldozatkészséget tesznek fel, melly az első pillanathban, meglehet, mindkét résznek nehezebbre esik, de jótékony hatásai által több mindent kiegyenlít.

Az anyagi mezőn semmi javítás sem történik illyen transactiók nélkül, 's a kérdés végelemzésben mindig csak az, hogy a nyert eredmény értéke megüti vagy felülhaladja-e az érte hozott áldozat értékét. Ha az illy eredményt meg megtoldának ráadásul valamivel, az vajmi szép volna, de a gyakorlat mezején az illy toldás utáni vágy csak öszszehonyolítja a dolgot és a siker létrehozását nehezíti. Igaz például egyik journalistai collegánk belátván a vámsorompók lehullásának szükségét, maga is transactiót ajánl; de olly toldást kíván, mellyről előre tudja, hogy meg nem adatik. A magyar harminczadnak 's ausztriai vámnak le kell hullni; a magyar király jövedelmét, mellyet ez által ezen minőségben vesz, pótolni kell; de hadt lássuk, van-e szüksége ezen jövedelemre; tegyen elbűnk budgetet, hozzá fogunk szólni, és majd meglátjuk. Igaz szól journalistai collegánk. 'S teljesen igaz van ezen tactika mellett, mert az elsővel fölfelé mód nélkül kaczerkodik, áldozatkészséget és transactionalis hajlamot tanusít — mialatt az utóbbival lefelé liberaliskodik hatalmasan, 's tudja, hogy senki érdekét sem támadja meg, mert az áldozatkészségnek illy körülményekben nem lesz mezeje, mellyen magát gyakorolhatná. Azonban nem illy journalistai mesterfogás előtt hull le a sorompók sokasága, — 's ha magunkat nem kedvező állásban érezzük, mialatt a másik egyezkedő fél sokkal kedvezőbbben találja magát, nem állhat abban az eligazodásnak módja, hogy midőn abból szá-

nak illy módóni fogalmazása képes világosságra deríteni, mit nem sokára kiadandó fellengős mértanával be is fog bizonyítani. Mi, ha igaz — pedig az igazságot egy illy tiszta és mely gondolkozásu férfutól tökéletesen reményem —: ugy ezen nagyszerű ideának eredeti föltedezése, a szerzőnek örök hirt, a magyar nemzetnek dicsőséget, a tudos világnak pedig, 's magának a fellengős mértannak kimondhatlan hasznát hozand.

4er A hideg és sokszor a lelket ki nem elégitő algebrai demonstratiók helyett, az alapigazságok tiszta fogalmából, a dolog természetéből önkint folyó — és az esztörvényen (tehát nemcsak a mértan törvényein) alapuló megmutatásokat vett több helyen gyakorlatba. Igaz p. o. jól ismerjük a mértannak azon alitványát, hogy minden mennyiség zerushatalomra emelve=1; de azt is tudjuk, hogy ezen igazsággal nem igen van az ész tisztában. (Noha ezen mechanikai demonstratio a²/a²=a⁰; mivel pedig minden mennyiség magával osztva=1, tehát a²/a²=1, vagyis a⁰=1; mondod ezen mechanico algebraica megmutatás kényszerit bennünket az alitvány igazságának elhívesére). Mennyivel lelket emelőbb K. ur megmutatása: ő ugyan is mintan nyomosan kifejteti, hogy valamely mennyiséget hatalomra emelni annyit tesz, mint azon mennyiséget az unitás mellé annyiszor tenni le szorzónak, a hány egység van a hatalomjelenben: önkint következik, hogy ezen kifejezés aⁿ azt jelenti, hogy az a egyszer sem tetetik le szorzónak az egység mellé, vagy is az egység magában marad. Illy okos megmutatást használ ő a lex binomia körül, 's egyebütt is. Az illy modoru megmutatások valóságos áldások mind a mértanra, mind a mértan tanulóira nézve: mert midőn egy részről azt tanusítják, hogy a kérdésben forgó igazság tisztává 's könnyen érthetővé van téve, más részről a leleknek is nagyobb élvezetet adnak. Mind e mellett is azonban elismerem az algebrai megmutatásoknak is hasznát és szükségességet.

Ha pedig valaki gáncokat akarha e munkában keresni: leg-hamarabb mondhatna hibás oldaiának azt, hogy több helyen hosszadalmas kitérések vannak, mellyek a tárgyhoz szoroson nem tartozvan, az olvasó figyelmet megzavarhatják. Valóban ezt én is hibának tartanám, ha csak nem látom azt, mikép azon kitérések elkerülhetlenül szükségesek voltak a szorszámtanhoz vezetó

badolni kívánunk, egyszersmind nem tudjuk, mit mindent akarjunk mellette kívánni — minek alapja is kérdésbe vehető — mert ma már az felülkel nem mehetni semmire.

A harminczadnak meg kell szűnni. A belőle származott jövedelmet pótolni kell. Hol veszűk a pénzt, melly erre szükséges? Ez a kérdés mindenek előtt Fejtogessük — mert ma az idő elhaladt — egy jövő számban.

FIGYELMEZTETÉS A KIR. JÓZSEF-IPARTANODA MEGNYITÁSA IRÁNT. A pesti kir. József-ipartanoda f. e. november 17én megnyitandó levén, az illetők ezennel értesítettnek, miszerint a növendékeknek felvétele 's beírása october 28án az ipartanodai igazgatóságnál, a kir. tudom. egyetem épületének azon részében, melly a kir. József-ipartanoda ideiglenes használatául szolgál, meg fog kezdetni, 's novemb. 3aig mindennap reggeli 9—12 óráig folytatattatni. Az ünnepélyes isteni szolgálat nov 17én 10 órakor a kir. tud. egyetem templomában; ennek bevégezte után pedig a megnyitási szónoklat, az intézet teremében fog tartatni.

November 17én megkezdetnek a nyilvános előadások. Minthogy pedig az ipartanodai legfelsőbb szabályrendelet értelmében a rendes növendékek sorába csak olly ifjak vétethetnek fel előleges vizsgálat nélkül, kik a felsőbb elemi tanodák elvégzették, 's a 13ik élet-évet meghaladták; azon ifjak, kik a felsőbb elemi oktatásról tanodai bizonyítványt elő nem mutathatnak, nov. 2dik és 3kán a délutáni órákban vizsgálat alá fognak vétetni az iránt: vajjon birnak-e olly előismeretekkel, mellyek az ipartanodai előkészítő év tanulmányainak kellő felfogására megkívánatnak. Pesten october 22en 1846. Karácson Mihály m. k., tanulm. bizottsági ülők mint a k. József-ipartanoda ideiglenes igazgatója.

Megegyék.

PESTm egye hétfőn u. m. oct. 19kén rendkívüli közgyűlést tart a főisp. elnöklet alatt, a nádori felszázados ünnepély iránti kellő intézkedhetés végett. Aze tárgyban megbízott választmány javaslata felolvasatván 's egyértelműleg helybenhagyatván, a megyei rendek a jelen közgyűlésből küldöttséget határoztak, melly Budára menvén a mélyen tisztelt nádor ő es. kir. fensége egészségü állapotáról tudakozódjék; tejezze ki e küldöttség a megye hódoló mély tisztelét egyszersmind a tens nádor beteg állapotja fölött érzett mély fájdalomt, nyilvánítsa abeli reményét, miszerint az isteni gondviselés egészségét mielőbb visszaadandja, 's életét, melly e hazának kincse, még huzamosb évekre terjesztendi kegyelmesen. A küldöttség, mellynek tagjaiul a két alispán, gr Ráday Gedeon, gr. Teleki László, Döbrentei Gábor kir. tanácsos, Körömczy Imre kanonok, Zlinszky központi fősz. bíró, Balla Endre főjegyző, Egressy t. főügyész és Hegyesy P. kir. ügyvéd választattak, ezzel távozek bizatásában eljárando — A rrk a gyűlésteremben addig együtt maradnak, bevárva a küldöttség tudósítását. A visszaérkezett küldöttség megbízatásában eljárva jelenté, mikép őt ő es. kir. fensége Károly főh. sziveskedék elfogadni, 's Pestmegeye rendeinék érzelmét, mellyet Sz. M. első alispán ur mint küldöttség szónoka melegen tolmácsolt, kegyes részvétellel meghallgatván, István főh. jelenlétében a küldöttségnek azon megnyugtató igen öröndetes választ adá, miszerint alapos remény van, hogy ő es. kir. főlgsége az ország szeretett fenséges nádora kevés idő múlva ismét felgyógyuland. — A küldöttség ezen jelentést Pestmegeye rdelei elől öröm jelleivel fogadták — 's erre a gyűlés — minden egyéb tárgyakról tanácskozást mellőzve — elszlott.

ÁRVÁBÓL (Az inség-ügyi választmány számadása a befolyt emberbaráti segélyösszegek 's egyéb adakozmányok kezeléséről) Azon kobebrázó emlékeztető 's jelenleg is szomorú következtetéseket előidéző idöszak, melly több tartományok sorában szeretett magyar honunk északi részének szo-

alpfogalmak tökéletes kifejtésére, 's némelly zavaros mértani alapigazságok tisztahozására. Ez meg tehát szerencse mind a szorszam- mind a mértanra nézve. Azonban, ugy látszik, nem is csupán iskolai könyvet, hanem egyszersmind tudosok és magántanulók kezébe adandó munkát akart írni a szerző. Sőt hogy a kereskedők is milly sikeresen használhatják e munkát még a leg-szövevényesebb kérdések megfejtésére is: elege tanusítja egy ifju kereskedőség Debreczenben, ki az algebra elemeivel elebb megismerkedvén, a kezünk alatti munkát fenakadás nélkül ugy magavé tette, hogy annak segítségével a legnehezebb kereskedői kérdéseket könnyűséggel fejté meg. Én tehát meg ezen látszó arnyekoldalban is csak dicsérni valót látok. Sőt szabad legyen e jeles munkának rövid ismertetését azon saját véleményemmel fejezni be, hogy ha e munka német nyelven volna írva: kevés idő múlva nemcsak többszöri kiadást, de több tudos nemzetek nyelvére leforditást is megerne. Reményem azonban, hogy nemzetünk is több részvétellel fog a szerzőnek ezen — és több kiadandó mértani munkája — mint az Értekezések és kitérések czimü könyve iránt lenni, mellyet meg csak biralatra sem igen mellatott valaki. holott ezen nyelvtani paratlan munka épen akkor jelent meg, midőn a magyar nyelv literaturája életkérdés volt. Anyival is inkább reményem pedig a nagyobb részvetet, mert szerzőnek ama nyelvtani munkája inkább csak szemleleti volt, midőn szorszámtana a nemzet jelenlegi érdekeibe vágo legfontosabb gyakorlati kérdések megfejtésére is kiterjeszkedik, a millyenek például az anatomicus, discontirozás, amortisatio, annuitások sat. — Sőt midőn most gyárak alapítása utak készítése, vízek szabályozása szándékolatik munkába vétetni: ezen nagyszerű vállalatnak — melly más nemzeteket olly boldogokká tesz — egyik nélkülözhetlen organuma lévén a felső mértan, ugy tartom, helyesen ohajtnék, hogy a szerző bár minel előbb adná ki fellelengős mértanát is; mert különben vagy Bécsbe kell menni ezenul is felsőmértant hallgatni, mint van a dolog jelenleg is, vagy pedig mindig idegen nemzeteknek adozunk, hogy nálunk hida-akat, utakat 'sat. csináljanak. — Szalai István, debreczeni segédpredikátor.

kontnál sokkal silányabb termést juttatván, egészen elkedvetlenite és méltó aggodalomba ejte számtalan mezei gazdát — főleg a különben legfőbb kitengetés reményével kerkedhető árvali népet folyvásti esözések 's korlátlan vízáradások és kora derek okozta felette silány aratás, 's legfőbb tápszorú szolgáló, de általában szük-áldásu burgonya jövedelmeseivel érzékenyül-lesujtótól olly annyira szük körbe szorittatni engedé, hogy majdnem 100 ezerre felmenő 's minden keresetmódtól elzárt, csak egyedül a nélkül is kópár mezei földművelés csekély jövedelméből bajait 's napokinti szükségét alig fedező árvali lakosság számosabb családjai nyomasztó házi körülményeiktől ösztönözötve, mostoha sorsukat kedvezőbbé tenni akarásból szeretett lakhelyeiket, mellyekhez ősi édes lánczolatok, rokonai, barátai, jó szomszédjaik, helybeli szokások által eddig olly igen fűzve valának, sajnos érzések és könnyhullások közt elhagyni, édes hazánk boldogabb helyzetü vidékeire biztosabb menedék-lelhetés végett leginkább ősi 's téli időben kívándorolni, magokat pedig nevezetes bajoknak kitenni, másoknak terhőkre lenni, és végre annyi viszontagság és annyi bajjall küzdésben elgyengülve betegesen visszajönni, ez által pedig az éhnyomor-szülte közös szenvedéseket nevelni, kénytelenítették; — más legnagyobb része e vesz-elem folytonos hatalmaskodásának nyugodtan hódolva, borús reményeik megoldását a jövő körülmények lehető kedvezésétől hasztalanul várván, utolsó vagyonának fölemésztése után az előbbienek példájára mindeu biztosabb kilátások hiányában, életmentségül emberi jellemet annyira lealacsonyító koldusbóthoz vala kénytelen nyulni; a hátralévő vagyonosabb 's legcsekélyebb rész pedig az általános inség számtalan szülötteivel szünetlenül egész erejével küzködvén, jelenleg is teljes mértékben érzi fáj-dalmas lesujtatását. — A szenvedő emberiség ezen gyászos állapota volt tehát azon eredeti kútfő, mellyből merített napirenden lévő szomorú tapasztalások, a balsors legkínosb csapásának egyike alatt nyögő emberársaink 's polgárinak érzékeny szenvedéseinek rögön baráti segély általi enyhítésére, és a folytonosan pusztító 's végromlással fenyegető inség lehető elhárítására ilhívá e megye éber figyelmét, 's méltán igénylő a legszentebb emberi kötelesség teljesítését. — Mitől is ösztönözötve maga körében minden üdvös-hatásu kuforrásokhoz 's czélszerű intézkedések megtételéhez nyulván, de egész bel-erő és tehetség megfeszítése a szemlátomást terjedő bajgyökeres megrovóására elegendőleg nem szolgálhatván, honunk egyetemes törvényhatóságait, a kobebrái árvali uradalom egyes közbirtokosait 's így a szigorú végzés által olly csapásoktól megkímélt egész hazai közönséget emberbaráti segélyek ajánlására, 's ez által egyedül isteni gondviselésre hagyott számtalan szerencsétlenek szenvedéseinek enyhítésére buzditani vala kénytelen. Minek következtében elosztatva éreztük nagy részét alapos aggodalmunknak, midőn kobebrák elapólo reményeink meg nem hiúsulva, napról napra nyujtottak biztos alkalmat örömmel tapasztalhatni felszólításink sikerdús eredményét, melly szerint a t. cz. hazai közönség a szenvedő emberiség iránti szelid érzéstől felhevülve, 59,877 ft 48¹¹/₁₀₀ krt p. p. nagylelkűleg adakozni, és ezen öszveget hozzánk kütözött nemes czélra fordítás vége t tetteg be is küldeni kegyeskedett.

Minthogy pedig valóságosan szegény adózónépünk az éhnyomor kíméletlenül pusztító körmeiből akkori kiszabadulást egyedül a t. cz. hazai közönség könyörületességének köszönhetné, örök hála és emlékjelleül az egyes lelkes adakozók neveinek 's általok beküldött pénzbeli öszvegek jegyzékét jegyzőkönyvünkbe beiktatni, és a hazai hírlapok utján így, a mint következik, közzététetni határoztuk, u. m. 1) Nemzeti Újság utján beküldetett pengő pénzben: 149 ft; 2) ugyanazon szerkesztőségétől 324 ft; 3) Ófner-Pesther Zeitung szerkesztőségétől 100 ft; 4) pozsonyi alispáni hivatal utján Ullmann Möriz részéről 200 ft; 5) Marczibányi Antal főispáni helytartó ajánlott 350 ft; 6) Hírnök szerkesztősége utján 329 ft; 7) ugyanezen szerkesztőség 422 ft; 8) székesfehérvári ajánlott 50 ft; 9) egri főkáptalan 100 ft; 10) hajmóczy uradalom ajánlott 55 mérő gabonát; 11) Pozsony sz. kir. városa 500 ft; 12) Budapesti Híradó utján 1047 ft 58 kr; 13) Religio és nevelés folyóirat szerkesztősége utján 31 ft 40 kr; 14) Ófner-Pesther Zeitung utján 100 ft; 15) nagyvárad püspök ajánlott 100 ft, Székesfehérvár városa 100 ft; 17) Hírnök szerkesztősége utján 105 ft 12 kr; 18) Hontmegeye 85 ft; 19) győri káptalan 127 ft; 20) Uzsovcis János főispáni helytartó 50 ft; 21) Esztergom sz. kir. városa 50 ft; 22) Hírnök szerkesztősége utján 23 ft 20 kr; 23) nagyvárad görög egyesült püspök 40 ft; 24) Szabadka szab. kir. városa 340 ft; 25) kassai káptalan 25 ft; 26) Hírnök szerkesztősége utján 132 ft; 27) Komárom sz. kir. városa 124 ft; 28) Trencsin sz. kir. városa 65 ft; 29) Budapesti Híradó utján 612 ft 20 kr; 30) Kassa sz. kir. városa 160 ft 40 kr; 31) csanádi püspök 50 ft; 32) Nemzeti Újság utján 350 ft; 33) pécsi püspök 40 mérő gabonát; 34) váci püspök 200 ft; 35) roznayói káptalan 20 ft; 36) diakovári káptalan 12 ft; 37) diakovári püspök 100 ft; 38) besztercebányai káptalan 24 mérő árpát és 20 ft; 39) esányi közbirtokosság 130 kila búzát; 40) pozsonymegyei első alispán utján 263 ft 2 kr; 41) Pozsony sz. kir. városa 1420 ft; 42) barsmegyei első alispán utján 44 mérő gabona és 212 ft; 43) Hevesmegye 400 ft; 44) Popovics Bazil püspök 20 ft; 45) Buda sz. kir. városa 711 ft 53¹/₄ kr; 46) Budapesti Híradó utján 708 ft 40 kr; 47) Ófner-Pesther Zeitung szerkesztősége utján 200 ft; 48) pesti hengeremalom 30 mázsa lisztet; 49) Religio és nevelés folyóirat utján 179 ft; 50) ugyanezen uton 147 ft; 51) Pesti Hírlap szerkesztősége utján 288 ft; 52) b. Podmaniczky János 100 mérő rozstot; 53) egy növeltek 20 ft; 54) Gömör vármegye 122 ft 40 kr; 55) b. Szina György 500 ft; 56) Budapesti Híradó utján 2395 ft; 57)

Kassa Budapest szerke ham 6 turdu városa ft: 66 67) P ján 54 káptalan Híradó szomb ft: 76 kir. vá 79) U tung s 40 kr kézsm Zeitun városa 77 ft 4 gyömő kr: 9 M. res mazó 2 Hírnök salkod 500 ft József 101) ft: 10 15 ft 2 A melly a győre Jelen A bur belsej gonya sejbé A bur elroth idei d szüks moru met m tömeg kár m beteg zólag a fölt A más felhas hogy Her r Járó g senék mulha óta m kíván reseh vics s hitsor felsőlt mimó ról id feladé jötték helyb a kat tartat látta tatott emlit lomh ugya a Jele előtt mek eszté iránt jedel fúnto ne k nák. től r dicsó a há beli ezen vel köd man tosk pöks mell volt kös tobb gett

Kassa sz. kir. városa 26 ft; 58) szepesi püspök 200 ft; 59) Budapesti Híradó utján 739 ft 30¹/₂ kr; 60) ugyanezen szerkesztőség utján 552 ft 19 kr; 61) néhai Ragályi Abrahám özvegye 5 ft; 62) Ujbánya városa 40 ft 38 kr; 63) thurdossini kir. sóhivatal utján 121 ft; 64) Neusatz(Ujvidék) városa 65 ft 30 kr; 65) Nyitra megye 10 mérő rozst és 89 ft; 66) Budatinszky György beszerzebányai prépost 12 ft; 67) Pesti Hírlap utján 464 ft 10 kr; 68) Nemzeti Újság utján 542 ft; 69) primás ő hercegsége 400 ft; 70) esztergami káptalan 100 ft; 71) Bazin városa 66 ft; 72) Budapesti Híradó utján 560 ft; 73) szepesi kispapok 10 ft; 74) Nagyszombat sz. kir. városa 355 ft 54 kr; 75) Ungvármegye 41 ft; 76) Pozsonyvármegye 394 ft 51 kr; 77) Bakabánya sz. kir. városa 10 ft; 78) Sz. György sz. k. városa 62 ft 24 kr; 79) Ugocsavármegye 13 ft 40 kr; 80) Ofner-Pesther Zeitung szerkesztősége utján 240 ft; 81) Tornavármegye 31 ft 40 kr; 82) Szatmár-Nemeti sz. kir. város 268 ft 1 kr; 83) kézmárcsi evang. egyház 15 ft 36 kr; 84) Ofner-Pesther Zeitung szerkesztősége utján 480 ft; 85) Soprony sz. kir. városa 418 ft; 86) Varasd városa 40 ft; 87) Verőceből 77 ft 40 kr; 88) nemzeti színház ajánlott 291 ft 39 kr; 89) gyömörői lelkész 13 ft 50 kr; 90) Gömörvármegye 43 ft 12 kr; 91) Prágay János udvari jegyző 300 ft; 92) Saphir G. M. részéről 500 ft; 93) Cseromiczky Miklós udvari fogalmazó 20 ft; 94) Kőrmöczbánya sz. kir. városa 56 ft; 95) Hírnök szerkesztősége utján 557 ft 18 kr; 96) kassai társalkodási egyesület 10 ft; 37) Ofner-Pesther Zeitung utján 500 ft; 98) Löcse sz. kir. városa 77 ft 50¹/₂ kr; 99) Sztruhár József 45 ft; 100) Budapesti Híradó utján 515 ft 34 kr; 101) Buda sz. kir. városa 68 ft; 102) Sárosvármegye 231 ft; 103) kőrmöczbányai tisztség 30 ft; 104) sóvári tisztség 15 ft 25¹/₂ kr. (Folyt. köv.)

A BURGONYA-NYAVÁLYA. *) A burgonya-nyavalya, mely külföldön a két utolsó években mutatkozott, és tavaly a gyögygyökér gyökereiben általam is észleltetett, következő jelenségekkel három korszakban foly le, u. m. 1 s ó k ó r s z a k: A burgonya külsején szemölcs, mely alatt, vagy a burgonya belsejében karimás folt látszik; 2 d i k k ó r s z a k: A burgonya külsején ráncos, az egész fonnyadt és puha, belsejében pedig az említett foltok feketék; 3 d i k k ó r s z a k: A burgonya ellágyul, megromlik, megleketedik és teljesen elrothad. — Ezen nyavalya mindenkor, de különösen az idej drágaságában anyagilag is felette káros; és elkerülhetlen szükséges, hogy kezdetében felismertessék; különben szomorú megdélés érheti a gazdát, ha néhány het mulva a vermet meglekintvén burgonya helyett haszonvetetlen rothadt tömeggel fog találkozni. — Véleményem szerint nagyobb kár megelőzése tekintetéből az idej termést osztályozni, 's a betoget a többtől elkülönözní kell. Az egészségre vonatkozólag észrevételeim az, hogy az első korszakban felalatt, 's a foltoktól megtisztított burgonya még jó és ártatlan eledés. A második korszakban fonnyadt legfelebb marhák etetésére felhasználható. A harmadik korszakban igen természetes, hogy egészen haszonvetetlen. Kólt Mohácsos, oct. 19. 1846. Herman, baranyamegyei másod-főorvos.

UJVIDÉKRŐL. Hogy a már létező nemzeti iskoláinkba járó gyermekek kellő oktatással párosult nevelést nyerhessenek, 's ennek foganatosítására minden szükséges, és mulhatatlan megkivánatos eszközök felhasználassanak, régóta minden jobb érzésű felekezethelinknek jelszava, és hű kívánata vala. — Ezen általános szükség, hogy annál sikeresebben 's minél előbb valósítsassék, ő nsága Gyurkovics Jenő ur kir. tanácsos, 's iskoláinknak főfelügyelője, hűsorsosai iránti ernyedetlen buzgósgától vezéreltetve, legfelebb helyen kieszközölte, mikép az érintett iskoláknak mimódon leendő jobb elrendezéséről az illető tagoknak időről időre tanácskozní lehessen. Ezen fontos és életbevágó feladat megkezdésére, különböző sorsu 's rangu egyének jöttek össze Ujvidékre f. évi aug. hónapban, kik számára a helybelli közönség szállásról gondoskodott; ő exzellentiája a karloviczi érsek és metropolita pedig, mig a gyűlések tartattak, mindnyájokat az itteni püspöki lakban tápszerrel látta el. Az első ülés majd f. e. augusztus hó 23dikán tartott a helybelli tanoda teremben, a fentebb tisztelettel említett főfelügyelő ur elnökléte alatt; ki a gyűlést alkalomhoz illő, velős beszéddel nyitotta meg. Előterjesztvén ugyanis elemi tanodáinknak jelen szomorú helyzetét, felhíta a jelenvolt működő tagokat, mikép a pillanathan szemök előtt tartanak azt, hogy most, midőn a tanulni indult gyermekek szellemi kiképzésüknek elősegelésére szükséges eszközöknek megválasztását tűzték ki feladatuk, mind a haza iránt, mellynek jövődöbeli hasznos polgárokat, mind a fejedelem iránt, kinek jó alattvalókat tartoznak képezni, milly fontos kötelességet vállaltak magokra! — 'S ettől indíttatva ne kiméljenek semmit, ml által e szent ügyet előmozdítanák. Bevégezvén e beszédet főfelügyelő ur, harsány éljontól rengött a terem elannyira, hogy azon nagylelkű megdicsőült, középtanodáinkat alapítók képei is, kiknek tetteit a hála által kívánta halhatlanítani, hogy képeiket helybelli középtanodánk teremében örök emlékül felüggeszté, ezen ünnepélyt mintegy érezni látszattak. — Ezen ülés végével három választmány nevezetett ki a kérdéses ügyben működő, 's az arróli eredményt bemutatandó: az első választmány, melly iskoláinknak belső elrendezésével foglalkozott, elnökéül ő nsága Sztójkovics Arzén a bácsi püspökség jelenlegi helytartója; a második választmányban, mellynek tanácskozási tárgya az iskolák külső elrendezése volt, főtiszt. Katyánszky Szegeus érseki nagyprepost elnökösödött; a harmadik választmány végre főtiszt. Popeszkul

*) A jelen rövid tudósítást — miután a burgonyavész hazánk több megyeiben mutatkozik — előintezkedés és mihez tartás végett közöljük. — S z e r k.

Patricius ugyan csak érseki nagyprepost elnöklete alatt tartotta ülést, a tanítókat képző intézet elrendezésére szükséges kellekekről tanácskozó. Mind e három megnevezett választmányok tagjaul, az illető kerületi felügyelőkn 's lelkészekon kívül világiak is alkalmaztattak, kik gyűléseiket aug. 23kától kezdve 28dikig bezárólag, mind délután, mind délelőtt tartották, 's munkálatukat végre az ismét ünnepélyesen tartott közgyűlésnek bemutatták, hol azok felolvastatván köllőleg tárgyalattak, 's minden oldalról meghányattak. És most keblünket azon édes remény dagasztja, hogy ezen munkálata az érintett választmányok felsőbb helyen is pártolásra találand, 's ez által általános jóllétünk mozdítatik elő. Mellyen minthogy a magyar korona árnyékában a jótékonyaság malasztit élvező szerb, oláh és görög néposztály szívének mélyéből örvend: ugye szabad város is büszke abban, hogy neki jutott a szerencse o fontos cél életbe-leptése felett buzgólkodó lelkes egyéneket keblébe fogadtatni. — A felségek uralkodó háznak pedig e hű atyai gondoskodásért, dicsően uralkodó fejedelmünk iránt, minden kebel hálaérzettel teljék el, 's illy loyális kormányoknak állandó léteért ajkáról szüntelen forró imát rebejgen!!! — Többen.

A VACZI SIKETNEMA-NÖVELDE alapítókének szaporítására az igazgatóságnal mult tanév folytaban következő adakozások történtek: Főtiszt. Gáspár Kázmér vaczi kanonok ur egyenkinti 80 pengő forintból álló önkéntes ajánlata után 5 evre 400 ft; Mesztrovics Andras vaczkai lelkész helyettes hagyományából 40 ft 25 kr; Sipos János szőlősi lelkész tomegeből 4 ft; Chebe Imre nagy-orosi plebanos hagyományából 11 ft 12 kr; főtiszt. Babics Andras veszpremi kanonok tomegeből 80 ft; Sliacsany József nándori plebanos hagyományából 4 ft; Seeler Ferdinand kassai lakostól 1 ft; egy nevtelenül 5 ft; Graner Jónas pesti kereskedő tomegeből 100 ft; Bodó Mihály szatmári kanonok ur hagyományából 20 ft; Krizsany János taksanyi plebanos alkalomlag beküldött 24 kr; Szepes egyházmegyéből atküldetett: Fehérváry József thurdossini lelkész hagyományából 2 ft; Peilyerecz Adam tiszth. kanonok ur hagyományából 5 ft; Muresk István lúcskai lelkész hagyományából 10 ft; Milovics Edvard lúcskai lelkész hagyományából 1 ft 12 kr; Huszko József felkai lelkész tomegeből 10 ft; Szepeshazy Lajos felső-repási lelkész hagyományából 48 kr; az egész összeg 695 ft 1 kr pengő pénzben, melly az igazgatóság által a kir. közalapítványok főpénztárába Budán felzettetett. — Különféle rangu vendégek közt, kik a siketnema növelde Vaczon latogatásukkal szerencsesítették, hol rögtönzött próbatétel után a növedékek tanulmányainak sikeréről meggyőződven, azokat jutalomkép megajándékozni kegyeskedtek: Maizner János vaczi börgyáros 4 ft; Vadász Emanuel 1 ft; Veisz József 1 ft; Beiner József 1 ft; Csomák Emanuel endrői alesperes 10 ft; Pácsis Gergely kecskeméti lakos 40 kr; Kis-dobó Dabay Lajos ur kassa város jegyzője 2 ft; Pietyánszky László kir. tablai ügyvéd 2 ft; Georgevics Istvan ráczesánádi jegyző 1 ft; Marjovich Gábor szerémegyei jegyző 1 ft; Haller grófnő Erdélyből 5 ft; Boros József kir. ügyvéd 5 ft; Tragos József kún-szent-martoni lelkész 1 ft; többen nevtelenül 112 ft 12 kr; összesen 147 ft 52 kr pengőben; mi a növedékek kisébel szükségereire és mulgatásokra fordítatik. Ezen kívül az intézet növedékeinek ruhakelmeiket adni sziveskedtek: Fröhlich S. J. pesti nagykereskedő a leányok számára 13 nagy posztó nyakkendőt; Boscovitz Terecz asszonyaság pedig 2 darab kartont 132¹/₂ rőffel, 2 darab nyári nadrágokra szövetet 111¹/₂ rőffel, és 2 darab vásznat 60 rőffel. — Mind ezen jótékonyaságot az intézet növedékeinek részéről a nagylelkü adakozóknak ezennel halas köszönetet nyilváníttja Kollonics Antal, k. siketnema-növelde idegl. igazgatója.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. Telegrafn sürgöny szerint Madridban oct. 10kén, Isabella királyné 17dik születésnapján a kettős házasság ünnepélyesen végrehajtatott.

Lamoriciere tábornok Saint-Calaisban Beaumont helyett, ki két helyen volt megválasztva, követté megválasztatván, mint ellenzéki tag lép a kamarába.

SPANYOLORSZÁG. October Sán Madridban egy katonatiszt fogatott el a királyi palota mellett, ki előbb Montpensier hget, azután magát akarta agyonlőni. Zsebeiben két jól töltött pisztoly találtatott. A fogoly a „Huracan“ (Corcan, Ohavarra) megbukott republicanus hírlap szerkesztője, neve Olavarrita.

SCHWEICZ. A legközelebb felvolyt országgyűlésen a hét katolikus canton szövetsége ellen Zürich ezen javaslatai: 1) A hét katolikus rend védszerződés szövetségellenes, tehát országgyűlésileg tüstint eltörölkendő. 2) Ama hét rendek nem engedelmességeknek esetére további lépéseket tart magának fen az országgyűlés — szavazat alá kerülvén és Genf canton követe utasítással ellátva nem levén, szavazat-jokat későbbre tarták fel magoknak. (Lásd a B. P. Híradó 460 számát). — Genf canton status- vagyis kormánytanácsa tehát sept. 19. következő utasítást készített elő:

„A nagy tanács, tekintetbe vévén a szövetségi kormány f. e. Jun. 20ai körlevelét Luzern 'sat hét canton különsvövesége iránt, és az országgyűlésnek ez idej erre vonatkozó tárgyalását, mellyben magának Genf a jegyzőkönyvet nyitva tartotta; 's meggondolván, egyrészt, hogy azon különsvöveség, ama hét rend megnyugtató nyilatkozata mellett is, a közsvöveségre névze ártalmasok és a szövetségi szerződés 6. §a által tiltalmazottak közé lenne számítandó, másrészt pedig azt is, hogy ama cantonoknak e szövötközésre komoly és fontos okaik valának — olly véleményben van, hogy Zürich magas rendnek a magas országgyűlésen tett (és 10¹/₂ rend által elfogadott) indítványai hiányosak és az országban a békeké feltartani és a valódi nyugalmat helyrehozni nem képesek; kövötközésükpen ezeket határozza: 1) Az országgyűlési jegyzőkönyv Zürich javaslatainak el nem fogadása által

bezárandó. 2) A magas szövetségi kormányának rendkívüli országgyűlés egybehívása ajánlandó; 's elibe következé indítványok terjesztendők: a) Azon cantonok, mellyek határaik közt vagy magok létögesítnek más cantonba leendő beontást, vagy pedig azt mások által tenni engedik, azért feleletre vonandók. b) A magas kormány mellé ideiglenesen is rendi képviselők állítandók. c) Végre ezen biztosítékok felállításá után mindakét különsvöveség, az 1832i (radical) ugy, mint az 1846i, eltörölkének és az illető cantonok e végzes teljesítéséért felelősöknek nyilváníttandók.

A statutanács a nagytanácsot e javaslata el vagy el nem fogadására sept. 23ára hitta egybe. A nagytanácsban e javaslat egy 11 tagból álló választmánynak adatott ki véleményadás végett, melly is azt következőké módosította:

„A nagytanács tekintetbe vévén, hogy a kérdéses különsvöveség a közsvöveségre névze ártalmasok, 's azért is a szövetségi szerződés 6. §a által tiltottak közé tartozik, 's ugyanazon oknál fogva eltörölkendő, egyszersmind azonban, hogy az állapot, mellyre ama cantonok némellyike az 1845i szabados háboru által jutott, valamint azoknak ünnepélyos nyilatkozata az országgyűlés kebelében, méltánylandók volnának, határozza: 1) Az országgyűlési jegyzőkönyv ez e g y s z e r (quant à présent) Zürich javaslatainak félrevetése által bezárandó. 2) A magas szövetségi kormánytól rendkívüli országgyűlés egybehívása kívánandó, miszerint minden szövetségi eszközök által rendszabályok hozathassanak a békeké biztosítására az országban, jelesen a szabadosági tilalmak teljes végrehajtása és azon cantonok feleletre-vonása által, mellyek ezentul is engedelnek szabados hadjárat organissámi területükben egy másik canton területé ellen. 3) Ez megtörténvén, az említett különsvöveség eltörölkének nyilváníttandó és az illető cantonok netáni engedel-mellenségéért felelősöké teendők.

A nagytanács e választmányi javaslatot oct. 3án két hosszú ülés után végzéssé emelte, miután előbb egy tag indítványát, hogy a canton a zürichi javaslatoakat elfogadjja, csak a tesztület radicaljai, (harmadrésze), egy másikét pedig, hogy minden statusquóban maradjon és a jegyzőkönyv folyvást nyitva tartassék, ezek és a közép-pártiak pártolák volna, de e mellett sem lett elegendő többség. Végre a radicalok a tereméből eltávozván, a választmányi javaslat nagy többséggel elfogadtatott.

Genf város a genfi tó déli csüsa mellett fekszik, hol a Rhone a tóból, mellybe a másik végén szakadt, ismét kikered. Maga a canton csak e tó és alig 1 földnyíli határ által függ össze a többi Schweicczal, névszerint Waadt cantonnal, hol a conservatív kormány növekedte másfél évvel megbuktatott és radicalnak adott helyet. A reformatus canton többi határai Franciaország és Savoya. Genf várost a Rhone kétélle hasítja, bal partján a belváros, jobbikán, a Franciaország felé esőn, St. Gervais nevü külváros fekszik, 's ez utóbbi a canton radicalis pártjának főhelye.

A nagytanács főnebbül oct. 3kai határozatát a Revue Génévoise radicalis lap szándékosan elterdítve és megcsontítva bocsátotta közre, hogy a benyomás annál nagyobb legyen, fekete környezetü nyomtatásban, és a kormányt azzal vádolja, hogy a katolikus szövötközött cantonokhoz hajlik. Az ezen vád által felingerelt alsó osztályokat, kivált a külváros kézműves lakosait, a radicalok főnökei szóval és tettel még jobban felizgatták. — Másnap, oct. 4én, szombaton, St. Gervais külváros utcáin eleinte egyes csoportok mutatkoztak, délutáni 3 órakor azonban gyűléssé alakultak össze 's illyen végzést hoztak: „A genfi polgárok, kik oct. 4kén önként jöttek össze 2—3000 főnyi gyűlésbe, e pillanattól kezdve nyilváníttják, hogy a nagytanács oct. 3kai határozata ellen, melly szerint Genf canton vonakodik Zürich javaslatait, hogy az ultramontan hét canton szövetsége eltörölkessék, pártolni, ovasít tesznek. És meg levén győződve, hogy nézeteikben Genf canton polgárainak többsége osztozik, a genfi népet f. october 5kére köznépgyűlésbe híják össze, hogy a mondott irányban közös ovas bocsátassék ki az egész canton előtt.“

— A vasárnap csendesen folyt le, kivevén, hogy néhány rendőrök, kik polgári öltözetben jöttek át St. Gervaisbe, alig kerültek el a Rhoneba dobatást. Ez egész nap késztületek történtek a holnap tartandó népgyűlésre, mívégre kivált a cantonban roppant számmal levő vándorlegények izgatottak. — Hétfőn, délutáni 1 órakor, a süren hulló zápor daczára is 5—7000 ember csődült össze a st.-gervaisi egyház, mint a népgyűlés kitűzött helye körül, annak zárt ajtai betörtetek, és a prédikáló szék forradalmi tribunná változtatott. E gyűlésben James Fazy, főizgató Genf cantonban, minden zenebonának feje és a Revue Génévoise radical lap szerkesztője, különben igen jeles szónok előadta, hogy a nagytanács a szövetségi szerződést fenebbi határozata által megsértvén, az itt egybegyűlt genfi nép az ellen tiltakozik; 's legott felolvasta e tiltakozás szerkezetét, melly következőleg végződött: „Az oct. 5kén tartott népgyűlés ovasít tesz a nagytanács végzése ellen 's azt alkotmányellenesnek nyilváníttja, tehát érvénytelennek is mindaddig, mig a szövetség annak törvényeszerü érvényessége iránt nem nyilatkozik. Minek kövötközésében a gyűlés, hogy ovasának sikert adjon, 25 tagból álló bizottságot választ, odautasítván azt, hogy ez ovas mind a magas szövetségi kormány, mind pedig a szövetségi rendeknek tudtul adja. Ha a megválasztottak közül néhányan a bizottságba lépni nem akarnának, a belépők felhatalmazvák, eljánni és magokat kiegészíteni. Ezen bizottság „Commission constitutionnelle“ címet viselendő és a magas szövetségi kormánytól 's az egyes cantonoktól a szükséges lépéseket megteendő, miszerint a cantonok alkotmányainak biztosításánál fogva, a genfi nép jogai a canton (hatósága ellenében minden szövetségszerü eszközökkel pártolassanak. (Aláírva) 6—7000 jelenlevő polgár.“ Fazy legott ki is jelölte a megválasztandó 25 tagot, magát sem hagyván ki, 's azok közletemelés által nyomban megválasz-

In C. N. Hartleben's Verlag in Pesth
und in dessen Verlags-Expedition in Leipzig ist erschienen:

Neue historisch-geographisch-statistische Ländergemälde.

**Brittische
Cabinets-Bibliothek.**

Aus dem Englischen

von
Dr. Diezmann, Johann Sporschil u. A.

8. Druckvelinpapier. Mit Portraits, Karten und den feinen Holzschnitten der Original-Ausgabe.

Die britische Cabinets-Bibliothek hat die Bestimmung, uns mit den interessantesten Ländern des Erdballs, ihren Staatseinrichtungen, ihren Erzeugnissen und Hülfsmitteln, ihren Alterthümern, mit den Ereignissen, deren Schauplatz sie waren, und mit der Lage ihrer jetzigen Bewohner bekannt zu machen. Sie setzt daher ihre Leser in die Kenntnis der Geschichte, der Geographie und Statistik jeden Landes; ferner umfasst sie die Erzählung der merkwürdigsten Wechselfälle in der Geschichte der Völker: — die Verfolgung des Fortschritts der Entdeckungen zu Wasser und zu Lande mit Einschluß der Forschungsreisen kühner Abenteurer, welche stürmische Ozeane durchkreuzten oder ins Innere unbekannter Länder eindringen u. s. w. Sowohl das Interesse dieser Gegenstände als die geistvolle Auffassung und Darstellung derselben haben den Ruf dieser Bibliothek nicht nur in den britischen Reichthümern festgehalten, sondern die vorzüglichsten künftigen Blätter des Continents bearbeiteten sie mit der günstigsten Auszeichnung; selbst in den nordamerikanischen Freistaaten werden die Hände gleich wie sie in England die Presse verlassen, regelmäßig nachgedruckt. Ein Werk von so anerkanntem Werthe verdient vor vielen andern der deutschen Lesewelt durch eine vollständige und gediegene Uebersetzung zugänglich gemacht zu werden, und indem wir dieselbe hiermit ankündigen, hoffen wir ihr durch schöne Ausstattung und höchst billigen Preis (jeder Theil von 12 Druckbogen mit den artistischen Zeichnungen nur 30 Kr.) die allgemeinste Theilnahme zu gewinnen. Bis jetzt sind 12 Theile nachfolgenden Inhalts erschienen:

Gemälde von Aegypten

in alter und neuer Zeit. Von M. Ruffel. Mit 1 Karte und 11 Abbildungen. 2 Theile.

Leben und Reisen

der ersten englischen Seefahrer Drake, Cavendish und Dampier, mit einer Uebersicht der frühesten Entdeckungen in der Südsee und der Geschichte der Südpolier. 2 Theile mit 3 Portraits.

Darstellung von Persien

von den ältesten bis auf die neuesten Zeiten; nebst der Beschreibung von Afghanistan und Beluchistan und der wandernden Stämme. Von James Fraser. Mit Karte und 12 Abbildungen. 2 Theile.

Gemälde der Verberei

über der Staaten Tunis, Tripolis, Alger und Marocco. Mit Karte und 11 Abbildungen. 2 Theile.

Reisen und Forschungen

des Freiherrn Alexander von Humboldt: eine gedrängte Darstellung seiner Reisen in den äquatorialen Gegenden von Amerika und im asiatischen Rußland. Mit Humboldts Bildniß und 5 Abbildungen. 2 Theile.

Das heilige Land

oder Palästina von der frühesten bis auf die gegenwärtige Zeit. Von M. Ruffel. Mit 1 Karte und 9 Abbildungen. 2 Theile.

Alle 12 Theile zusammengenommen kosten im Pränumerations-Preise 6 fl. — Bei Abnahme einzelner Werke kostet jeder Theil 36 Kr.

Joh. Georg Aug. Galletti's,

gewesenen herzogl. Sachsen-Gothaischen Hofraths und Professors.

allgemeine Weltkunde,

oder geographisch-statistisch-historische

Uebersicht aller Länder,

in Rücksicht ihrer Lage, Grösse, Bevölkerung, Cultur, vorzüglichsten Städte, Verfassung und Nationskraft; nebst einer Skizze der ältern und neuern Geschichte.

Ein Hülfsmittel beim Studium der Tagsgeschichte für denkende und gebildete Leser.

Achte Auflage,

umgearbeitet und vermehrt

von J. G. F. Cannabich,

Pfarrer in Niederbösa.

Mit 25 fein colorirten General- und Specialkarten. — Geheftet 6 fl.

Der meisterhaft entworfene Plan dieses Werkes, seine Vorzüge vor allen ähnlichen geographischen Hand- und Lehrbüchern und seine praktische Brauchbarkeit sind durch einen Absatz von 12,000 Exemplaren in sieben Ausgaben bestätigt, und die Verlagshandlung befindet sich in der angenehmen Lage, hiermit die achte umgearbeitete und vermehrte Auflage ankündigen zu können. Ein so seltener und merkwürdiger Erfolg bekräftigt den Werth dieses zur Beurtheilung der Zeitereignisse unentbehrlichen Hülfsbuches so überzeugend, dass wir ihn als die beste Empfehlung ansehen und uns nur über die eigenthümlichen Vorzüge dieser achten Ausgabe erklären wollen.

Die Bearbeitung, an welcher seit dem Tode des Verfassers in den nacheinander folgenden Auflagen mehrere geachtete Gelehrte Theil genommen haben, wurde dieses Mal von dem rühmlichst bekannten Geographen, Herrn Pfarrer J. G. F. Cannabich, besorgt. Alle Staatenverhältnisse in geographischer und statistischer Beziehung sind nach ihrem neuesten Standpunkte angegeben. Eben so ist die Geschichte von sorgsammer Hand vielseitig bereichert und berichtigt, und gleich den genealogischen Tabellen der Regentenhäuser bis auf den heutigen Tag fortgeführt.

Der Atlas in 25 Karten, mit überraschender Vollständigkeit gezeichnet und durch vorzügliche Künstler gestochen, ist so zweckmässig colorirt, dass das Bild jedes Staates und seiner Umgebungen mit einem Blicke klar ins Auge gefasst wird.

Die Ausstattung übertrifft an Sorgfalt und Schönheit jene aller früheren Ausgaben. Das Format ist in Hoch-Quart, für Text und Karten ganz gleich, und jeder Kenner wird Papier und Druck ausgezeichnet schön, und die Karten von den bekannten Kartenstechern David, Stein, Huber, von Schönfelder u. A. vorzüglich ausgeführt, den Preis aber höchst billig finden.

hető es hasznavehető szabályokat. En részéről inkább ilyen összetett mondatokkal tisztában nem lehetünk, tudomra, minthogy a forma nyelvünkben megvan, ismét
rendben adiam volna elő nézetimet: szöve sem igen hozattak; mi különbség van a do, hanem, hogy nem áll, de felületessége miatt szó nel-

531
335
196

Geschichte der vereinigten Staaten

von

Nord - Amerika.

Aus dem Englischen übersetzt

von

AUGUST L. HEERMANN,

Professor der Geschichte und Geographie in Dresden.

Zwei Theile mit den Facsimiles

der unter der Unabhängigkeitserklärung der Nord-Amerikanischen Union befindlichen Unterschriften.

S. 1835. Elegant gedruckt und geheftet 2 fl. 40 kr.

Der gegenwärtige Zustand der Nord-Amerikanischen Freistaaten nöthigt den Beobachter, fast an Wunder zu glauben, denn umsonst wird er und vergebens nach etwas Nähnlichem in der Geschichte der Staaten suchen: ein Kind an Jahren, ein Riese an Größe und Kraft, ein Kreis an Weisheit — das ist Nord-Amerika, wie wir es nach kaum mehr als fünfzigjähriger Unabhängigkeit anstaunen. Wie dieses Alles und in dieser Zeit möglich geworden, kann nur eine Darstellung, wie die hier angekündigte, begreiflich machen.

Klarheit, innere Gediegenheit, Vollständigkeit in allen ihren Einzelheiten, Unparteilichkeit und eine lichtvolle Entwicklung der allmählichen Ausbildung dieser Staaten von ihren ersten Anfängen bis zu ihrer Freiheit, Selbstständigkeit und ihrem heutigen großartigen und staunenswerthen Bestande zeichnen dieses Werk aus. Sondern werden die Ursachen des endlichen Bruches zwischen den ehemaligen englischen Colonien und dem Mutterlande auf eine befriedigende, lehrreiche, für unsere Tage selbst warnende Weise dargestellt, und die berühmte, am 4. Juli 1776 erfolgte Erklärung der Unabhängigkeit wörtlich vollständig mitgetheilt. — Doch wir wollen dem Interesse der Leser nicht vorgreifen; ihr Urtheil wird bestätigen, daß die Uebersetzung gegenwärtigen Werkes in unsere Muttersprache ein nützlich und dankenwerthes Unternehmen gewesen, das sich der Theilnahme der Gebildeten aller Stände erfreuen wird.

Neue historische Romane.

HAKKEM BEN HASCHEM.

Historischer Roman aus der Jugendzeit des Kalifen Harun Al Raschid,

von

F. Ch. Wangerheim.

Erster Theil:
Die Abbasside.

Zweiter Theil:
Der Ommiade.

Dritter Theil:
Der Gott.

Motto: Gottes Auge ruhet auf euch immerdar.

S. 1836. Broschirt. Preis: 5 fl.

Für dieses deutsche Originalwerk können wir mit gutem Gewissen die Theilnahme des Publikums in Anspruch nehmen. Keine jene flüchtigen Productionen, wie sie jetzt so häufig vorkommen, ist es mit kühner Phantasie entworfen, und mit reiflicher Uebersetzung kräftig und geistreich ausgeführt. Die Handlung fällt in die Zeit, wo die Araber, die wilden Söhne der Wüste, nachdem sie den Islam und das Schwert durch die halbe Welt getragen, ihre Wildheit noch zum Theil, aber ihre Kraft noch ganz bewahrt hatten, so daß, ungeachtet der nach Vertreibung der Ommiaden entstandenen Kämpfe, durch die ersten Kalifen aus dem Hause Abbas der Grund gelegt wurde zu dem goldenen Zeitalter des Morgenlandes, das sich unter Harun Al Raschid verwirklichte. Der Verfasser führt uns in einfachem und doch blühendem Style eine Reihe von Szenen vor, in welchen alle Leidenschaften des Herzens das Mitgefühl des Lesers erwecken, durch Liebe, Haß und Herrschsucht oft von ergreifender Wirkung und dramatischem Interesse.

Ogleich jede Abtheilung einen besondern Titel hat, so bilden doch alle drei nur Ein Ganzes. Die erste Abtheilung führt den Titel: die Abbasside, von der Tochter des Kalifen Mahadi, einem Charakterbilde von vollendeter Lebenswürdigkeit, vom Verfasser mit Meißelhand gezeichnet.

Die zweite ist der Ommiade benannt, weil darin das Schicksal eines Prinzen aus dem Hause der Ommiaden entschieden wird, dessen Charakter die ganze romantische Mitternacht der Araber in Spanien, wo sich die vertriebenen Ommiaden einen neuen Thron erkämpft hatten, in vollem Maße entfaltet.

Die dritte Abtheilung endlich hat den Titel von dem sich selbst vergötternden Helden des Romans, einem jener starken Geister, deren Verirrungen von jeher sich die Aufmerksamkeit des Menschengeschlechts erzwungen haben.

Makanna, oder: das Land des Wilden.

Aus dem Englischen

von **Theodor Heil.**

Zwei Bände. S. In schönem Umschlag geheftet 3 fl. 30 kr.

Makanna wurde bald nach seiner Erscheinung eine Lieblings-Lectüre der gebildeten Stände Englands, und dürfte in dieser Uebersetzung durch einen bewährten und beliebten Schriftsteller auch der deutschen Lesewelt einen seltenen Genuß gewähren. Um die Aufmerksamkeit auf denselben zu lenken, theilen wir hier Auszüge aus den vorzüglichsten Zeitschriften Londons mit, welche dieses Werk beurtheilen.

I.
„Es gab noch ein unbekanntes Land für den romantischen Schriftsteller — und der Verfasser des Makanna hat es entdeckt. Ihm verdanken wir einen Roman aus dem wüsten Leben, dessen Schauplatz in die Wälder und Hügel von Süd-Afrika verlegt ist: jenseits der Gränze holländischer Ansiedlungen, wo der Bauer (Planter) von Wilden umgeben ist, und ut spröde Natur sich in der ganzen Erhabenheit einsamer Größe zeigt. Er kennt den Volkscharakter ganz genau, er ist in ihre Pöten eingedrungen, hat ihre Sitten und Gebräuche studirt, und sich mit allen Eigenheiten ihrer Religion und ihres Aberglaubens bekannt gemacht. Bei diesen Schatz von Kenntnissen, welche er besitzt, ist er überdies mit großer Kraft die Beschreibung ausgearbeitet. Seine Gemälde afrikanischer Landschaften sind lebendig und wahrhaft einzig, seine bereiten Zeichnungen ein jeder Charaktere sprechend ästhetisch und philosophisch. Die Verdienste dieses merkwürdigen Romans beschränken sich aber nicht allein auf die Beschreibung afrikanischer Zustände und Charaktere. Ein großer Theil des ersten Bandes spielt am Bord eines Schiffes, und malt mit gleicher Kraft und Genauigkeit eine Meuterei, eine Seepegelung und einen Schiffbruch.“

Makanna ist mit der größten Lebendigkeit geschilbert. Die Novelle macht uns überhaupt mit ganz neuem Grund und Boden bekannt, und behandelt ihren Stoff mit einer feiner Schwierigkeit angemessenen Gewandtheit.“

ATLAS.

II.
„Einer der ansehnlichsten und scenenreichsten Romane, die wir seit vielen Jahren zu Gesicht bekommen. Der Verfasser führt uns eben so zuversichtlich nach Süd-Afrika als ein Urtheilspruch nach Süd-Asien. Er ist eben so zu Hause, wenn es gilt, mit dem Sturm des Ozeans zu kämpfen, als im Inneren der Wüste zu jauchern oder mit niederländischer Genauigkeit die Vorzimmer eines deutschen Bauers am Gap auszumalen.“

ATHENAEUM.

III.
„Dieser Roman enthält die anziehendsten Beschreibungen von Ländern und Völkern, welche dem civilisirten Europa, und insbesondere dem christlichen England noch viel zu wenig bekannt sind. Der Geist des Verfassers gehört zu den ausgezeichnetsten, und wie wir versprochen daher seinem Werte auch gleichen Beifall.“

NEW MONTHLY MAGAZINE.

Fren I
begyszer,
fokon, né
meg. El
Buda-pest
5 ft., borit
ritéban 6
nyek min
foráért

TART.
nador 3 ten
a legsürges
tas. Budap
gató válas
tásra. Pest
Spanyolors
magánhird
BOD.
Kosztotuzo

17dik
ezeg se
hercegs
lassankin
folgyást
tegnapi.
Ma f
magát, n
Reggeli s
18ik C
egesség
tökéletes
24ken 18
Stáh

Ö es
bizottmány
gyar kir. h
dik magy.
Ö es.
toknokát a
mellőztato

XX
m o k. l.
messzirö
merészke
részebb,
vessen e
Budapest
álláspont
ditni més
inkább e
sünk köi
sokat, m
mondák
látszott;
csak a s

*) C
mit jónak
a geologus
hogy pus
bak törté
lek által
olly tere
háborgat

MAG
A ja
kanna e
elvet, n
bizonyos
azokat n
dekom
mint saj
Jele
mint illy
nyet, c
szerü el
az épen
tunk, n
nem ige
tárgy.
zonyith
hogy jó
pes kife
nem fog
megáll
t i s t e
madikk
nak ma
jobban
talalok
orthog
matikai
es az o
mondat
az t. i
gyaroso
kell ki
fejzezz
szorito
nem is
hetó e
rendbe